

آرش انصاری^۱

رقیه وحدت^۲

ابوالفضل قاسم‌زاده^۳

چکیده

مقاله‌ی حاضر در پی شناسایی مؤلفه‌ها و روابط بین آن‌ها در قالب مدل پارادایمی ارتباط بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه‌ای از دیدگاه مدیران آموزشگاه‌های فنی و حرفه‌ای، کارفرمایان، مدیران واحدهای تولیدی و خدماتی استان آذربایجان غربی است. در این مطالعه از رویکرد نظریه داده‌بنیاد جهت تدوین الگو استفاده شده است. در پژوهش حاضر برای جمع‌آوری اطلاعات از ابزار مصاحبه استفاده گردید. روش نمونه‌گیری، هدفمند تا حد اشباع می‌باشد. در این پژوهش از مصاحبه نفر ۱۱ ام، داده‌ها تکرار شد و مفهوم جدیدی شناسایی نشد، از این رو کفایت نمونه‌گیری محرز شد یعنی در مرحله مصاحبه به‌منظور آگاهی از نظر خبرگان موضوع، از ۱۰ نفر خبره مصاحبه صورت گرفته است. پس از تدوین الگوی مفهومی پژوهش، فرایند دلفی در ۳ دور و با مشارکت ۱۰ نفر از خبرگانی که دارای سابقه اجرایی یا مدیریتی و دانش و آگاهی کافی در این حوزه برخوردار بودند انجام شد. با طبقه‌بندی مفاهیم و با استفاده از روش کدگذاری محوری مقوله‌های شکل‌دهنده‌ی تناسب آموزش‌های فنی و حرفه‌ای با نیازهای بازار کار و روابط بین آن‌ها در قالب مدل پارادایمی ظهور یافت که شامل ۸ مؤلفه و ۷۰ شاخص شناسایی و مورد تأیید نهایی خبرگان قرار گرفت. مؤلفه‌های اصلی شامل شرایط علی (۱- فناوری و تکنولوژی ۲- منابع انسانی)، شرایط مداخله‌گر (۳- مهارت‌آموزی) پدیده محوری (۴- نگرش کارآفرینی)، شرایط زمینه‌ای (۵- آموزش شغلی)، تعاملات (۶- رفتارهای کارآفرینانه ۷- قابلیت و فرصت‌های شغلی بازار کار) پیامد (۸- مسیر شغلی در بازار کار) شناسایی گردیدند.

واژه‌های کلیدی: آموزش فنی و حرفه‌ای، سازمان فنی و حرفه‌ای، بازار کار، رویکرد اکتشافی

^۱ دانشجوی دکتری گروه مدیریت آموزشی، واحد مرند، دانشگاه آزاد اسلامی، مرند، ایران، ایمیل: Ansari1359@yahoo.com شماره تماس: ۰۹۱۴۳۴۷۸۷۷۳

^۲ استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران (نویسنده مسئول)، ایمیل: R.vahdat_77@yahoo.com شماره تماس: ۰۹۱۴۴۸۰۰۲۴

^۳ دانشیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران، ایمیل: ghasemzadee@yahoo.com شماره تماس: ۰۹۱۲۲۸۱۳۳۲۴

آموزش‌های فنی و حرفه‌ای نقش مهمی در تشکیل سرمایه انسانی از طریق تربیت نیروهای ماهر موردنیاز بازار کار در کشورهای مختلف جهان ایفا می‌کنند (بهادری کمیجانی و همکاران، ۱۳۹۳). یکی از جنبه‌های مثبت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و دوره‌های کارآموزی، تحرک اجتماعی جوانان و کاهش بیکاری آنان است (حسینی و همکاران، ۱۳۹۱). این آموزش‌ها همچنین از مزیت بازدهی در کوتاه‌مدت و یا میان‌مدت برخوردار هستند (سوسنی‌غریبوند و همکاران، ۱۳۹۲). از منظر نظریه سرمایه انسانی، آموزش عمومی موجب سرمایه عمومی است و آموزش فنی و حرفه‌ای موجب سرمایه اختصاصی است، مزیت سرمایه دوم این است که به اتکای مهارت‌های کسب شده دارندگان آن را برای به‌دست‌آوردن جایگاه‌های شغلی بیشتر آماده می‌سازد و همین باینش باعث گردیده است که در بیشتر کشورهای جهان حتی در سیستم‌های تعلیم و تربیت آن‌ها از دیرباز در کنار مقاطع تحصیلی آموزش‌های عمومی، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای نیز موردنظر واقع گردند (هنری، ۲۰۰۴). آموزش‌های فنی و حرفه‌ای یکی از روش‌های عمده تربیت نیروی ماهر و متخصص است. سرمایه‌گذاری در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در جوامع امروزی، امری حیاتی بوده و عامل مؤثری در جهت رشد مهارت‌های افراد برای اشتغال در بخش‌های مختلف و در نتیجه کاهش بیکاری است (جمالی زواره، ۱۳۹۴). در طول آموزش‌های حرفه‌ای عملکرد کارآموزان در آزمون دانش و توانایی حرفه‌ای، به طور معناداری بهبود می‌یابد و این کمک می‌کند کارآموزان صلاحیت کار در یک حوزه‌ی مشخص را کسب کنند (دویچر و وینتر، ۲۰۱۸). هرچند آموزش‌های فنی و حرفه‌ای ممکن است دارای اثراتی بر اشتغال به‌طورکلی، اشتغال رسمی و یا کسب درآمد ماهیانه‌ی ناچیزی شود، ولی در این موارد نیز عدم تجانس قابل‌ملاحظه‌ای وجود داشت. در زمینه‌ی اثربخشی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای محدودیت‌های روش‌شناختی و شکاف‌های مطالعاتی عظیمی وجود دارد و این موضوعات نیازمند بررسی‌هایی عمیق و همه‌جانبه هستند (تریپنی و همبرادس^۳، ۲۰۱۳). ویژگی‌های مدل‌های ملی و ابزارهای جهانی برای همکاری بین مؤسسات آموزش حرفه‌ای و شرکت‌ها، سازنده است که از ویژگی‌های مدل‌های ملی به تشخیص ابزارهای همکاری مطلوب پرداخته‌اند. شناسایی ابزارهای جهانی برای همکاری بین مؤسسات آموزش حرفه‌ای و سازمانی و ترویج ادغام سیستم آموزش حرفه‌ای ملی و فضای آموزش ملی، معیارهایی را نشان می‌دهد که به تدریس برنامه‌های آموزش حرفه‌ای کمک کرده و ارتباط مابین حرفه و استاندارد آموزشی باهویت حرفه‌ای دانشجویان را فراهم می‌سازد (ترنتایوا و همکاران^۴، ۲۰۱۷).

1. Henry
2. Deutscher, V. & Winther, E
3. Tripney, J. S. & Hombrados, J. G.
1. Terentyeva

سازمان فنی و حرفه‌ای کشور در ساختار نظام آموزشی جمهوری اسلامی ایران جایگاه ویژه‌ای دارد. این سازمان به عضویت رسمی سازمان جهانی آموزش‌های مهارتی درآمده و کد دوره‌های آموزشی آن تحت نظر سازمان جهانی کار تعریف شده است و مدارک صادره از سوی این سازمان اعتبار بین‌المللی دارد (عبداللهی، حسین، ۱۳۹۵). در جامعه‌ای مانند ایران، خدماتی که دولت ارائه می‌کند، غالباً توسط برنامه‌ریزی در سطوح مرکزی تهیه می‌شوند که معمولاً آشنایی چندانی با نیازهای واقعی منطقه ندارند. طرح‌هایی مانند طرح جامع و تفضیلی آموزشی به طور متمرکز طراحی شده و تفاوت‌های اجتماعی و فرهنگی را در مناطق استان‌های مختلف کشور به حساب نیاورده‌اند که نتیجه آن، عدم تناسب بین نیازهای آموزشی و خدمات آموزشی، کاهش بهره‌وری و در نتیجه، اتلاف منابع بوده است (مقیم و همکاران، ۱۳۹۷). آموزش‌های مهارتی جوانان نیز اغلب بر اساس نیازسنجی بازار کار صورت نمی‌گیرد و افراد بر اساس شاخص‌های دیگری مانند علاقه شخصی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای را انتخاب می‌کنند که این مسئله باعث می‌شود درصد قابل توجهی از کارجویان در زمان جستجو برای شغل با مشکلات جدی مواجه شوند. اگر مهارت‌آموزی متناسب با نیازسنجی در دستور کار قرار بگیرد نیروی کار به سادگی می‌تواند وارد بنگاه‌های اقتصادی شوند و به کارآفرینی و تولید کسب و کار مشغول شوند و چه بسا افراد بیکار زیادی هم صاحب شغل شوند (عبداللهی و سعادت‌مند، ۱۳۹۲). حرکت از مدرک‌گرایی به سمت مهارت‌آموزی می‌تواند کلیدی برای بازکردن قفل بیکاری بیش از ۴۰ هزار تحصیل‌کرده‌ی استان آذربایجان غربی و دانشجویان در حال تحصیل باشد و بستر رونق کسب و کار را فراهم کند اما هم اینکه ۷۰ درصد بیکاران مهارتی یاد نگرفته‌اند و یا مهارت‌های آنان انطباقی با نیازهای بنگاه‌های اقتصادی منطقه ندارد (پور اسد، ۱۳۹۸). بازار کار منطقه با سیل تقاضاهای استخدامی فارغ‌التحصیلان دانشگاهی روبه‌رو است و بیشتر جوانان انتظار استخدام در نهادهای دولتی را داشته و می‌خواهند متناسب با رشته تحصیلی‌شان در یک ارگان و نهاد دولتی به کار گرفته شوند. اما عدم تطابق رشته‌های دانشگاهی و مهارت‌های فارغ‌التحصیلان با شغل‌های موجود در جامعه و مدرک‌گرایی به جای تربیت نیروی کار خلاق، افزایش نرخ بیکاری در آذربایجان غربی را دوچندان کرده است. استان آذربایجان غربی با دارا بودن شانزده شهرستان و به علت موقعیت جغرافیایی و مرزی بودن، دارای قابلیت‌های فراوانی در بخش صنعت است و صنایع و سازمان‌ها در این استان دارای طیف وسیعی از تنوع و پیچیدگی هستند و نیازهای متنوعی را مطرح می‌کنند. شناخت دقیق نیازهای آموزشی در بخش‌های صنعت برای در نظر گرفتن آموزش‌ها و امکانات مورد نیاز جهت رشد و شکوفایی و توسعه از مهم‌ترین مسائل است و بر اساس اصل مشتری‌محوری، لازم است ابتدا این نیازها با استفاده از نظرات همه مشتریان و ذی‌نفعان، شناسایی شده و سپس بر اساس نیاز شناسایی شده، اقدام به طراحی دوره‌های آموزشی مهارتی نمود؛ بنابراین، برنامه‌ریزان و مسئولان برای استفاده بهتر از منابع

مالی اندک، باید به دنبال آموزش رشته‌هایی باشند که هم موردنیاز بازار کار باشد و هم باعث اشتغال کارآموزان گردد و این کار، جز با بررسی و تحقیق امکان‌پذیر نخواهد بود (حسینی، ۱۳۹۳).

در این پژوهش برای رفع نواقص پژوهش‌های گذشته، به تدوین مدل پارادایمی که شامل عوامل علی، عوامل مداخله‌گر، عوامل زمینه‌ای همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه‌ای است، پرداخته خواهد شد که می‌توان به‌عنوان جنبه نوآوری تحقیق به آن نگاه کرد. از سویی دیگر، عدم وجود تحقیقات قبلی با این عنوان مستقیم پژوهشی می‌تواند خلأ پژوهشی در این راستا را پر کند. پس از انجام پژوهش سیاستگذاران سازمان فنی و حرفه‌ای می‌توانند عوامل تأثیرگذار بر تطبیق آموزش‌ها با نیازهای بازار به تفکیک نیازهای بازارهای منطقه‌ای برای صرفه‌جویی در زمان و هزینه داشته باشند که اثربخشی آموزش‌های ارائه شده را در راستای کارآفرینی و بهره‌وری نیروی انسانی افزایش دهد. همچنین محققان می‌توانند جهت استفاده و گسترش زوایای تحقیق از نتایج حاصل استفاده نمایند.

اهداف تحقیق

هدف کلی تحقیق

ارائه مدل پارادایمی مناسب همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه‌ای.

اهداف جزئی تحقیق

۱. شناسایی و تبیین شرایط علی شکل‌گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه‌ای.
۲. شناسایی و تبیین زمینه و بافت شکل‌گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه‌ای.
۳. شناسایی و تبیین شرایط واسطه‌ای شکل‌گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه‌ای.
۴. شناسایی و تبیین راهبردهای شکل‌گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه‌ای.
۵. شناسایی و تبیین پیامدهای شکل‌گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه‌ای.
۶. شناسایی و تبیین پدیده محوری شکل‌گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه‌ای.
۷. تعیین تأثیر شرایط علی دارای اولویت بر پیامدهای شکل‌گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه‌ای.

سؤالات تحقیق

سؤال کلی

الگوی پارادایمی مناسب همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه‌ای چگونه است؟

سؤالات اصلی

۱. شرایط علی شکل گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه ای کدام اند؟
۲. زمینه و بافت شکل گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه ای کدام اند؟
۳. شرایط واسطه ای شکل گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه ای کدام اند؟
۴. راهبردهای شکل گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه ای کدام اند؟
۵. پیامدهای شکل گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه ای چیست؟
۶. پدیده ی محوری شکل گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه ای چیست؟
۷. تأثیر شرایط علی دارای اولویت بر پیامدهای شکل گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه ای چگونه است؟

قلمرو تحقیق

گستره مکانی تحقیق حاضر، سازمان فنی و حرفه ای و صنایع مستقر در استان آذربایجان غربی است.

دوره های زمانی انجام تحقیق

تحقیق حاضر در تابستان، پاییز و زمستان ۱۳۹۹ و بهار ۱۴۰۰ انجام شده است.

روش شناسی

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و توسعه ای بوده و روش تحقیق مورد استفاده، روش تحقیق کیفی از نوع اکتشافی است.

در این مطالعه جهت گردآوری اطلاعات از روش های کتابخانه ای، اینترنتی و مصاحبه استفاده شده است.

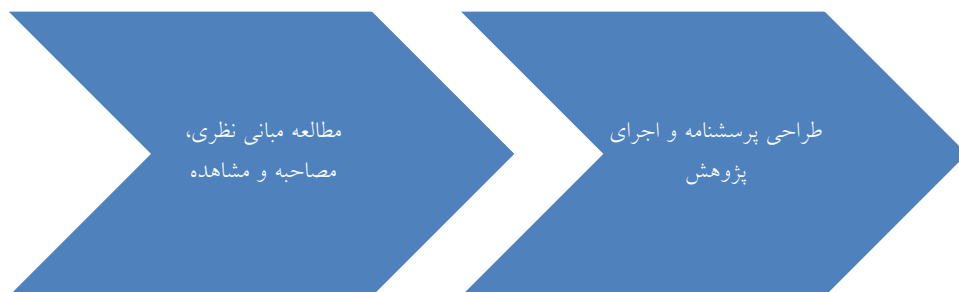
در این تحقیق، از پرسشنامه ی محقق ساخته توسط کدگذاری با روش پژوهش ترکیبی استفاده شده است. به منظور تجزیه و تحلیل داده های به دست آمده از مصاحبه ها، از فرایند سه مرحله ای کدگذاری باز، محوری و انتخابی مطابق با فرایند نظریه پردازی داده بنیاد به کمک نرم افزار مکس کیو دی ای پرو ۱۸ استفاده شده است.

همواره در روش داده‌بنیاد کوربین و استراوس^۱ (۲۰۱۴) از تحلیل محتوای مقوله‌ای استفاده می‌شود.

گام‌های اجرای تحقیق به شرح ذیل است:

گام اول: بررسی متون و مصاحبه و مشاهده؛

گام دوم: طراحی پرسش‌نامه و اجرای تحقیق؛

شکل ۱. فرایند اجرای گام‌های طرح تحقیقی

Figure 1. The process of implementing the research plan steps

(الوانی و همکاران، ۱۳۹۰)

روایی و پایایی

روایی

در این مطالعه برای نشان دادن روابط میان مفهوم، ابعاد و مؤلفه‌های به‌دست‌آمده از «روایی تئوریکی» و میزان سازگاری بین تبیین تئوریکی تحقیق کیفی با داده‌ها استفاده شده است. ابتدا کدگذاری گزینشی در نرم‌افزار مکس کیو دی ای. ۱۸ انجام می‌گیرد. جهت سنجش روایی شاخص‌ها و مؤلفه‌ها در فرایند دلفی، پس از کدگذاری باز و محوری، نظرات ۱۰ خبره طی سه مرحله با توزیع پرسش‌نامه به‌صورت بلی و یا خیر دریافت می‌گردد و سپس با اختصاص امتیاز ۱ تا ۵ به میزان اهمیت هر شاخص به‌صورت خیلی کم (امتیاز ۱) تا خیلی زیاد (امتیاز ۵) و با در نظر گرفتن مبنای میانگین $3 \leq$ به دلیل داشتن طیف لیکرت ۵ تأیید برای پذیرش هر شاخص انجام می‌شود.

پایایی

در این پژوهش برای محاسبه پایایی پرسش‌نامه حاصل از تحقیق کیفی، از روش آلفا کرونباخ و پایایی ترکیبی استفاده شده است. در این تحقیق بعد از اینکه پرسش‌نامه نهایی تدوین شد بر روی

². Corbin & Strauss

یک نمونه مقدماتی به عنوان پایلوت (مثلاً ۳۵ نفر) پرسش نامه ها اجرا شد و سپس در نرم افزار spss ضریب آلفای کرونباخ برآورد گردید.

برای محاسبه ضریب آلفای کرونباخ، نخست لازم است، واریانس نمره های هر زیرمجموعه سؤال های پرسش نامه (یا زیرآزمون) و واریانس کل را محاسبه کرد. سپس با استفاده از فرمول زیر مقدار ضریب آلفا را محاسبه کرد.

$$ra = \frac{j}{j-1} \left(1 - \frac{\sum s_j^2}{s^2} \right)$$

که در آن:

j = تعداد زیرمجموعه سؤال های پرسش نامه یا آزمون.

s_j^2 = واریانس زیر آزمون j ام.

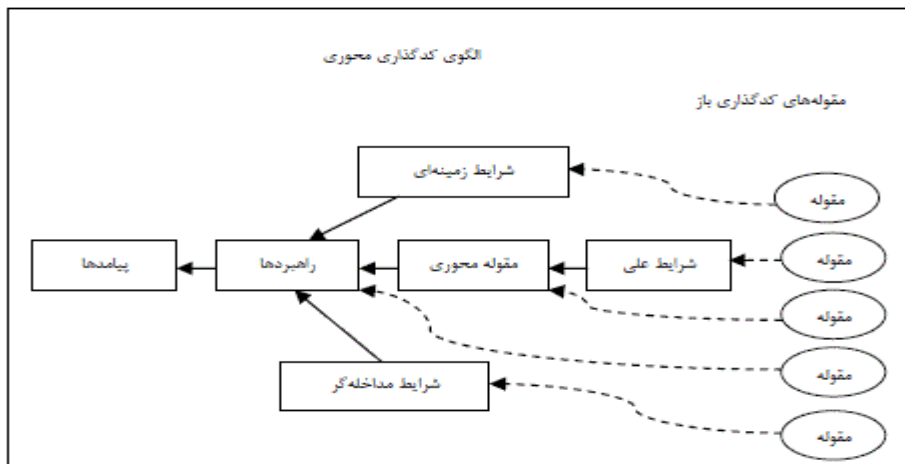
s^2 = واریانس کل آزمون.

(قاسمی، ۱۳۸۹).

روش پژوهش:

در تحقیق حاضر قصد داریم با استفاده از تحلیل محتوا و کدگذاری باز و محوری به شناسایی مؤلفه ها و شاخص ها پرداخته شود. به صورت کلی متغیرهای ابتدایی این تحقیق شامل: ۱- فناوری و تکنولوژی ۲- منابع انسانی ۳- مهارت آموزی ۴- نگرش کارآفرینی ۵- آموزش شغلی ۶- رفتارهای کارآفرینانه ۷- قابلیت و فرصت های شغلی بازار کار ۸- مسیر شغلی در بازار کار می باشد.

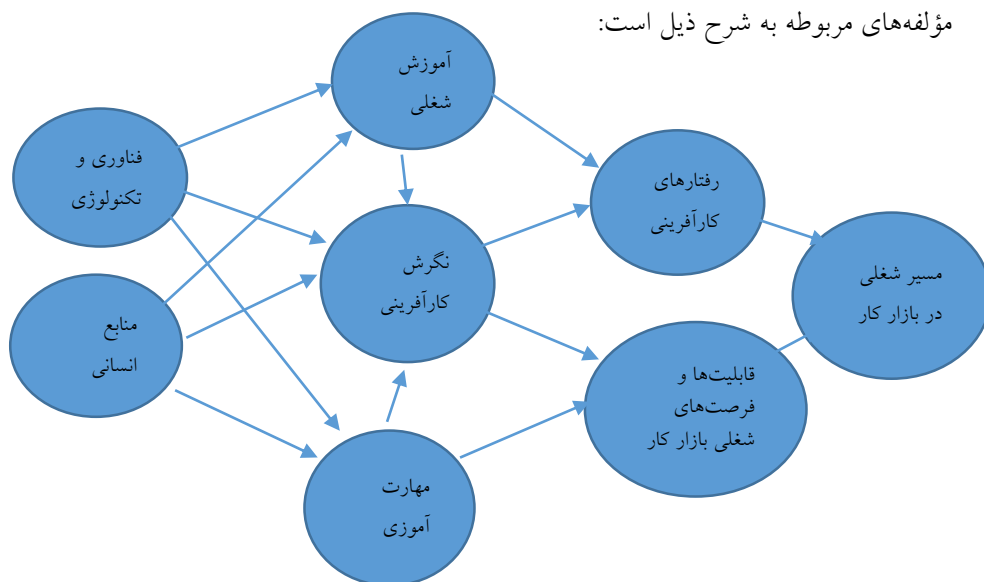
پس از جمع آوری داده ها از طریق مصاحبه اکتشافی و طراحی مدل بر مبنای تحلیل داده بنیاد، بر طبق مؤلفه های استخراج شده و روابط بین آنها، روایی آن با اجرای مصاحبه مجدد در قالب سه مرحله دلفی، سنجیده خواهد شد. طراحی مدل در قالب کدگذاری نظریه پردازی داده بنیاد بر اساس شکل ذیل است:

شکل ۲. کدگذاری نظریه‌پردازی داده‌بنیاد (کوربین و استراوس، ۲۰۱۴)

Figure 2. Coding Foundation Data Theorizing (Corbin and Strauss, 2014)

همان‌طور که بیان گردید به صورت کلی ابعاد ابتدایی مدل این تحقیق شامل ۱- فناوری و تکنولوژی ۲- منابع انسانی ۳- مهارت‌آموزی ۴- نگرش کارآفرینی ۵- آموزش شغلی ۶- رفتارهای کارآفرینانه ۷- قابلیت و فرصت‌های شغلی بازار کار ۸- مسیر شغلی در بازار کار است که روابط بین این ابعاد و مؤلفه‌های مربوطه در شکل زیر نشان داده شده است. در مجموع مدل مفهومی بر اساس ابعاد و مؤلفه‌های مربوطه به شرح ذیل است:

شکل ۳. مدل مفهومی اولیه تحقیق (یافته‌های تحقیق)

Figure 3. Basic conceptual research model (research findings)

جامعه آماری:

ردیف	
۱	اساتید دانشگاه و صاحب نظران مدیریت آموزشی و کسب و کار صاحب نظران سازمان فنی و حرفه ای با مدارک تحصیلی کارشناسی ارشد به بالا کارفرمایان و مدیران واحدهای تولیدی و خدماتی با سابقه مدیریت حداقل پنج سال (مستقر در استان آذربایجان غربی)

جدول ۱. جامعه آماری

Table 1. Statistical Society

در بخش کیفی ابتدا از تعدادی صاحب نظر به تفکیک خبرگان به صورت ((هدفمند)) انتخاب شده تا مقوله های اساسی مستخرج در مرحله اول بررسی و واکاوی شود.

روش نمونه گیری

در پژوهش های کیفی، انتخاب نمونه تحقیق از نوع غیراحتمالی و هدفمند می باشد. در این روش پژوهشگر با شناخت جامعه هدف تحقیق و با آگاهی دست به انتخاب هدفمند نمونه ی مورد نظر تحقیق می زند. در تحقیق حاضر رویکرد هدفمند در انتخاب نمونه ی کیفی تحقیق استفاده شده که از روش گروه کانونی در ابتدا و به علت کافی نبودن مطالب ارائه شده، از روش نمونه برداری گلوله برفی در شناسایی و انتخاب مطلعین کلیدی بیشتری استفاده شد. در این روش، خبرگان، با لحاظ کردن شرایط توسط معرفی خبره ی دیگر، انتخاب شد.

حجم نمونه

ردیف	تعداد نمونه آماری
۱	اساتید دانشگاه و صاحب نظران مدیریت آموزشی و کسب و کار صاحب نظران سازمان فنی و حرفه ای با مدارک تحصیلی کارشناسی ارشد به بالا کارفرمایان و مدیران واحدهای تولیدی و خدماتی با سابقه مدیریت حداقل پنج سال (مستقر در استان آذربایجان غربی)

۱۰ نفر

جمع کل

جدول ۲. حجم نمونه

Table 2. Sample size

تعداد افراد نمونه در نمونه‌گیری کیفی بر مبنای اشباع نظری داده‌ها می‌باشد یعنی تا زمانی نمونه‌گیری ادامه پیدا می‌کند که همچنان مؤلفه‌ها و نظرهای جدیدی توسط اعضای نمونه عرضه شود. جهت برآورد حجم نمونه در فرایند جمع‌آوری داده‌ها از طریق مصاحبه اکتشافی، نمونه‌گیری نقرات اول به صورت نظری انجام شده و تا رسیدن مقوله‌ها به اشباع نظری ادامه یافت. در این پژوهش از مصاحبه نفر ۱۱ ام، داده‌ها تکرار شد و مفهوم جدیدی شناسایی نشد، از این رو کفایت نمونه‌گیری محرز شد یعنی در مرحله مصاحبه به منظور آگاهی از نظر خبرگان موضوع، از ۱۰ نفر خبره مصاحبه صورت گرفته است. فرایند مصاحبه به گونه‌ای طراحی گردید که بعد از مصاحبه، داده‌ها، کدگذاری و سپس تحلیل شدند تا ضمن شناسایی و تأیید مؤلفه‌های مطرح شده، توسط صاحب‌نظران، این ابعاد در مصاحبه‌های بعدی در صورت لزوم پیگیری شوند.

روش گردآوری داده‌ها

مرحله اول: کدگذاری باز (اولیه)

مصاحبه‌های انجام شده با خبرگان به طور کامل به صورت مکتوب در نرم‌افزار مکس کی. دی ای پیاده‌سازی شد، در کدگذاری باز منظور تولیدکننده‌ی مصاحبه، از تک تک عبارات و جملات و بخش‌های مختلف مصاحبه، استخراج می‌شود و استخراج مفاهیم از اسناد صورت می‌گیرد.

یافته‌های تحقیق

پس از مرحله کدگذاری باز، شاخص‌های اولیه استخراج گردید. مهم‌ترین هدف کدگذاری باز عبارت است از خردکردن و فهم متن و پیوند اجزا به دست آمده با یکدیگر و تدوین مقوله و منظم کردن آن‌ها. در این مرحله ۷۴ شاخص اولیه استخراج گردید.

شاخص‌های به دست آمده در مرحله کدگذاری اولیه و محوری

* ۱. شرایط علی شکل‌گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه‌ای کدام‌اند؟

۱- فناوری و تکنولوژی: ایجاد نوآوری و توسعه - تشخیص نیازها - انتقال علم و تکنولوژی از یک نسل به نسل - امکانات جانبی - رسیدن به خودکفایی - آماده‌سازی افراد برای زندگی -

تبدیل دانش به تولید - بسترسازی خوداشتغالی - کسب دانش و مهارت های جدید - دگرگونی در سازمان

۲- منابع انسانی: تعلیمات متناسب با استعداد و علاقه - توسعه ی ظرفیت های انسانی - تربیت کارگر دانش مدار - تربیت نیروهای ماهر - ایجاد فرصت های آموختن برای کارکنان - ظرفیت سازی و قدرتمندسازی کارکنان - افزایش بهره وری نیروی انسانی

*۲. شرایط واسطه ای شکل گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه ای کدام اند؟

۳- مهارت آموزی: مزیت بازدهی در کوتاه مدت و میان مدت - نیازسنجی بازار کار - بازکردن قفل بیکاری - پاسخگویی به نیازهای نیروی انسانی - جلوگیری از آسیب های مختلف اجتماعی - زمینه ساز ایجاد حرفه های باثبات - فضای رقابتی در مسیر خدمت به مردم - ارتقا توان بالقوه اقتصادی - رشد قابلیت های بالقوه شخصی - آماده کردن افراد به عنوان اعضای مولد جامعه

*۳. پدیده ی محوری شکل گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه ای چیست؟

۴- نگرش کارآفرینی: جهانی شدن و بین المللی سازی - ریشه کن شدن فقر و محرومیت - ایجاد زمینه فنی متناسب با استعدادهای مختلف - تنوع و کیفیت - ارائه ی دانش و مهارت - تولید کسب و کار - مهارت آموزی متناسب با نیازسنجی - جستجو برای شغل با نگرش کارآفرینی - مصرف بهینه مواد - افزایش بهره وری نیروی کار

*۴. زمینه و بافت شکل گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه ای کدام اند؟

۵- آموزش شغلی: تطابق رشته های دانشگاهی و مهارت ها - کارایی و توانایی - همسویی با نیازهای بازار کار - ایجاد فرصت شغلی - ساختن زندگی ثمربخش - ارائه برنامه و فرصت ها - ایجاد فرصت های مطلوب - افزایش انگیزه پیشرفت و عزت نفس

*۵. راهبردهای شکل گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه ای کدام اند؟

۶- رفتارهای کارآفرینانه: خطرپذیری افراد - حفظ منافع بلندمدت اقتصادی - آموختن شیوه های تعامل و ساخت قدرت - آگاهی از بینش ها و هنجارهای نوین - بستر رفتاری در زمینه گفتگوی اجتماعی - رفتارها در روابط اجتماعی و کارگری - رعایت الزامات رفتارهای شهروندی - احترام به حقوق دیگران - مشارکت پذیری سیاسی و اجتماعی - رفتارهای رقابتی مسالمت آمیز و هدفمند

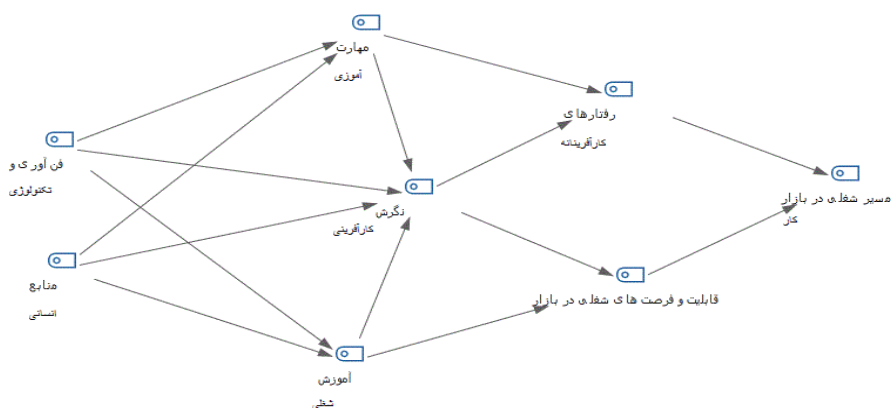
۷- قابلیت و فرصت‌های شغلی در بازار کار: کاهش آسیب‌های اجتماعی - ارتقاء کیفیت آموزش‌ها - فراهم نمودن قابلیت تعامل و همکاری با دستگاه‌های اجرایی - تربیت افراد ماهر و کارآمد - پایه‌گذاری سیستم کاربردی از استانداردهای کیفی حرفه‌ای - ایجاد فرصت‌های شغلی و استخدامی طولانی‌مدت - گسترش مدنیت ملی و شهروندی جهانی - تعامل فعالانه در امور جهانی - تحقق بخش ایده‌ی شهروندی - برخورداری از ظرفیت‌هایی خاص

*۶. پیامدهای شکل‌گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه‌ای چیست؟

۸- مسیر شغلی در بازار کار: بهره‌مندی از توانمندی‌ها - شغل‌های مفید و درخور شخص - توانایی سازمان‌دهی و مشارکت بین افراد - کسب مهارت‌های ارتباطی - کسب مهارت‌های مالی و حسابداری - برنامه‌ریزی و تعیین اهداف - فرصت‌های ایجاد اشتغال - شناسایی نیازهای هر رشته - مهارت‌آموزی از طریق آموزش

مرحله کدگذاری گزینشی (انتخابی)

در پایان برای نشان‌دادن روابط میان مفهوم، ابعاد و مؤلفه‌های به‌دست‌آمده، کدگذاری گزینشی انجام پذیرفت که در شکل بعد خروجی نرم‌افزار مکس کیو دی ای در کدگذاری گزینشی نشان‌داده شده است.

شکل ۴: کدگذاری گزینشی (انتخابی) در نرم‌افزار مکس کیو دی ای ۱۸

Figure 4. Selective coding in MAXQDA18 software

گزارش فرایند و نتایج روش دلفی

پس از تدوین الگوی مفهومی پژوهش بر مبنای مفاهیم مستخرج از مصاحبه های عمیق و نیمه ساختاریافته، الگوی طراحی شده با روش دلفی آزمایش شد. فرایند دلفی در ۳ دور و با مشارکت ۱۰ نفر از خبرگانی که دارای سابقه اجرایی یا مدیریتی و دانش و آگاهی کافی در این حوزه برخوردار بودند انجام شد. جهت سنجش روایی شاخص ها و مؤلفه ها در فرایند دلفی، پس از کدگذاری باز و محوری، نظرات ۱۰ خبره طی سه مرحله با توزیع پرسش نامه به صورت بلی و یا خیر دریافت گردید و سپس با اختصاص امتیاز ۱ تا ۵ به میزان اهمیت هر شاخص به صورت خیلی کم (امتیاز ۱) تا خیلی زیاد (امتیاز ۵) و با در نظر گرفتن مبنای میانگین ≤ 3 به دلیل داشتن طیف لیکرت ۵ تأیید برای پذیرش هر شاخص، در نهایت، ۸ مؤلفه و ۷۰ شاخص به تأیید نهایی خبرگان رسید. نتایج به دست آمده از مراحل سه گانه ی دلفی و شاخص های بررسی و تأیید شده توسط خبرگان به صورت زیر است:

* ۱. شرایط علی شکل گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه ای کدام اند؟

۱- فناوری و تکنولوژی: ایجاد نوآوری و توسعه - تشخیص نیازها - انتقال علم و تکنولوژی از یک نسل به نسل - امکانات جانبی - رسیدن به خودکفایی - آماده سازی افراد برای زندگی - تبدیل دانش به تولید - بستر سازی خوداشتغالی - کسب دانش و مهارت های جدید - دگرگونی در سازمان

۲- منابع انسانی: تعلیمات متناسب با استعداد و علاقه - توسعه ی ظرفیت های انسانی - تربیت کارگر دانش مدار - تربیت نیروهای ماهر - ایجاد فرصت های آموختن برای کارکنان - ظرفیت سازی و قدرتمندسازی کارکنان - افزایش بهره وری نیروی انسانی

* ۲. شرایط واسطه ای شکل گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه ای کدام اند؟

۳- مهارت آموزی: مزیت بازدهی در کوتاه مدت و میان مدت - نیازسنجی بازار کار - بازکردن قفل بیکاری - پاسخگویی به نیازهای نیروی انسانی - جلوگیری از آسیب های مختلف اجتماعی - زمینه ساز ایجاد حرفه های باثبات - فضای رقابتی در مسیر خدمت به مردم - ارتقا توان بالقوه اقتصادی - رشد قابلیت های بالقوه شخصی - آماده کردن افراد به عنوان اعضای مولد جامعه

* ۳. پدیده ی محوری شکل گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه ای چیست؟

۴- نگرش کارآفرینی: جهانی‌شدن و بین‌المللی‌سازی - ریشه‌کن شدن فقر و محرومیت - ایجاد زمینه فنی متناسب بااستعدادهای مختلف - تنوع و کیفیت - ارائه‌ی دانش و مهارت - مهارت‌آموزی متناسب با نیازسنجی - جستجو برای شغل با نگرش کارآفرینی - مصرف بهینه مواد - افزایش بهره‌وری نیروی کار

*۴. زمینه و بافت شکل‌گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه‌ای کدام‌اند؟

۵- آموزش شغلی: تطابق رشته‌های دانشگاهی و مهارت‌ها - کارایی و توانایی - همسویی با نیازهای بازار کار - ایجاد فرصت شغلی - ساختن زندگی ثمربخش - ارائه برنامه و فرصت‌ها - ایجاد فرصت‌های مطلوب - افزایش انگیزه پیشرفت و عزت‌نفس

*۵. راهبردهای شکل‌گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه‌ای کدام‌اند؟

۶- رفتارهای کارآفرینانه: خطرپذیری افراد - حفظ منافع بلندمدت اقتصادی - آگاهی از بینش‌ها و هنجارهای نوین - بستر رفتاری در زمینه گفتگوی اجتماعی - رفتارها در روابط اجتماعی و کاری - رعایت الزامات رفتارهای شهروندی - احترام به حقوق دیگران - مشارکت‌پذیری سیاسی و اجتماعی - رفتارهای رقابتی مسالمت‌آمیز و هدفمند

۷- قابلیت و فرصت‌های شغلی در بازار کار: کاهش آسیب‌های اجتماعی - ارتقاء کیفیت آموزش‌ها - فراهم نمودن قابلیت تعامل و همکاری با دستگاه‌های اجرایی - تربیت افراد ماهر و کارآمد - پایه‌گذاری سیستم کاربردی از استانداردهای کیفی حرفه‌ای - ایجاد فرصت‌های شغلی و استخدامی طولانی‌مدت - گسترش مدنیت ملی و شهروندی جهانی - تعامل فعالانه در امور جهانی - تحقق بخش ایده‌ی شهروندی - برخورداری از ظرفیت‌هایی خاص

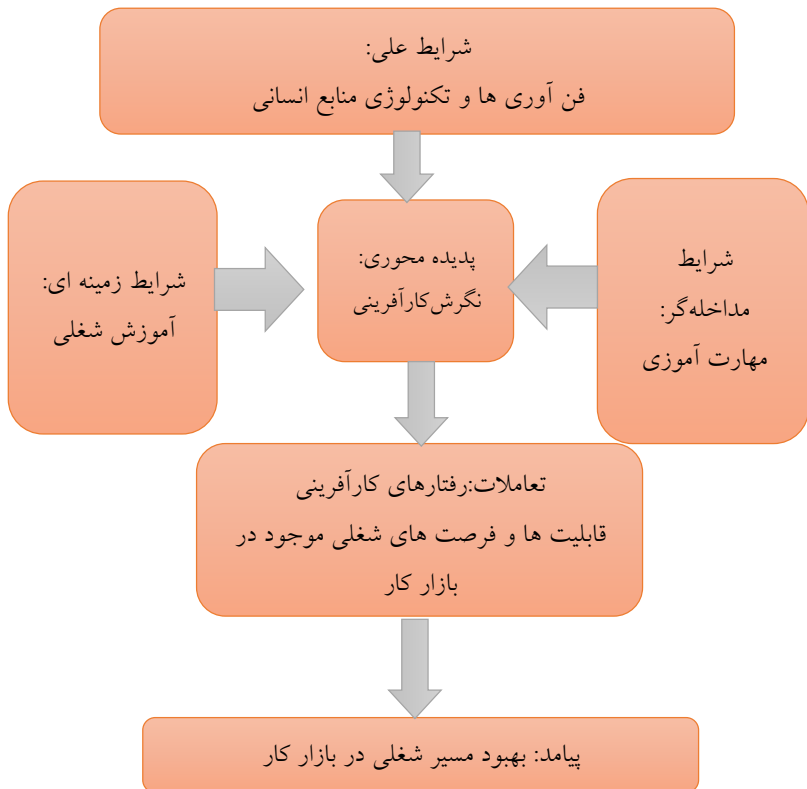
*۶. پیامدهای شکل‌گیری همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه‌ای چیست؟

۸- مسیر شغلی در بازار کار: بهره‌مندی از توانمندی‌ها - شغل‌های مفید و درخور شخص - توانایی سازمان‌دهی و مشارکت بین افراد - کسب مهارت‌های ارتباطی - کسب مهارت‌های مالی و حسابداری - برنامه‌ریزی و تعیین اهداف - شناسایی نیازهای هر رشته

نتیجه‌گیری و تفسیر نظری

در پژوهش حاضر جهت ارائه الگوی همکاری بین بازار کار و آموزش فنی و حرفه‌ای، ۸ مؤلفه و ۷۰ شاخص شناسایی و مورد تأیید نهایی خبرگان قرار گرفت.

باتوجه به مدل در تحقیق حاضر به نظر می رسد مؤلفه های فناوری و تکنولوژی و همچنین نیروی انسانی به عنوان عوامل علی بر اساس نظریه داده بنیاد بر مهارت آموزی، نگرش کارآفرینی و آموزش شغلی اثرگذار است و از این طریق بر رفتارهای کارآفرینی و قابلیت ها و فرصت های شغلی تأثیر می گذارد. نتایج مدل همچنان نشان می دهد، مؤلفه های رفتارهای کارآفرینی و قابلیت ها و فرصت های شغلی سبب مشخص نمودن مسیر شغلی روشنی در بازار کار می گردد. بر اساس شاخص های به دست آمده در این پژوهش و باتوجه به وزن به دست آمده در مراحل کدگذاری، شاخص های انتقال علم و تکنولوژی از یک نسل به نسل دیگر، کسب دانش و مهارت های جدید، تربیت نیروهای ماهر، نیازسنجی بازار کار، پاسخگویی به نیازهای نیروی انسانی، ریشه کن شدن فقر و محرومیت، بستر رفتاری در زمینه گفتگوی اجتماعی، ایجاد فرصت های شغلی و استخدامی طولانی مدت، توانستند بیشترین وزن را به خود اختصاص دهند.

شکل ۵. مدل زمینه ای (پارادایمی تحقیق)

Figure 5. Background model (research paradigm)

مؤلفه‌های اصلی شامل شرایط علی (۱- فناوری و تکنولوژی ۲- منابع انسانی)، شرایط مداخله‌گر (۳- مهارت‌آموزی) پدیده محوری (۴- نگرش کارآفرینی)، شرایط زمینه‌ای (۵- آموزش شغلی)، تعاملات (۶- رفتارهای کارآفرینانه ۷- قابلیت و فرصت‌های شغلی بازار کار) پیامد (۸- مسیر شغلی در بازار کار) شناسایی گردیدند.

تعارض منافع

نویسندگان هیچ‌گونه تعارض منافع ندارند.

- Abdullah, H. (2015). Evaluate the experienced mechanisms of establishing a relationship between technical education and formal professions and the labor market in Iran. *Research in Curriculum Planning*, 13(2), 152-167.
- Abdullahi, Sh., & Saadatmand, Z. (2012). Investigating the appropriateness of technical and vocational training with the labor market needs of Urmia male trainees. *Wave*, 5(6,7).
- Alwani, M., Azar, A., & Danaeifard, H. (2010). *Qualitative research methodology in management: a comprehensive approach*. Tehran: Ishraqi Publications.
- Bahadori Komijani, M., et al. (2013). Pathology of market-based educational model of technical and vocational training centers in Khorasan Razavi province using three-pronged model (behavioral, structural and contextual factors). In: *Fifth National Conference and Fourth International Conference on Skills Training and Employment*.
- Corbin, J., & Strauss, A. (2014). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Sage publications.
- Deutscher, V. & Winther, E (2018). *Instructional Sensitivity in vocational education*. *Learning and Instruction*, 53, 21-33
- Henry, J. (2004). *Working and learning in vocational education and training in the knowledge era*, Australian National Training Authority.
- Hosseini, S. M. H., Sadri, A., & Matour, M. (2011). Employment status of graduates of technical and vocational colleges in Shiraz. *Research in Educational Systems*, 6(17), 127-107.
- Hassani, Mohammad (2014). Needs Assessment of Skills Training of the General Directorate of Technical and Vocational Education of West Azerbaijan Province in the Field of Industry, *Skills Training*, 3 (9), 67-92
- Terentyeva, I., Kirillova, O., Kirillova, T., Pugacheva, N., Lunev, A., Chemerilova, I., Luchinina, A., (2017), Arrangement of cooperation between labour market and regional vocational education system, *emerald-srm:198529*, <https://doi.org/10.1108/IJEM-10-2017-0296>.
- Jamali Zavareh, B. (2015). Explaining the elements of entrepreneurship curriculum in technical-vocational education. *Skills Training*, 3(12), 38-45.
- Moghimi, S. M., Khanifar, H., Ordibehesht, M. M., & Sharifi, S. M. (2018). Provide a skill-based training model for the development of media entrepreneurship. *Entrepreneurship Development*, 11(4), 700-681.
- Poor Asad, Yaqub. (2017). The cause of rising unemployment in West Azerbaijan. *Tasnim News Agency*, August 7.
- Qasemi Vahid. (2017). *Structural Equation Modeling in Social Research Using AmosGraphic*. Tehran: Sociologists.
- Susani Gharibvand, S., Omidian, F., & Volvi, B. (2012). The relationship between technical and vocational education with entrepreneurship and job creation in the labor market from the perspective of industry managers and technical and vocational trainers in Ahvaz. *Fifth National Conference on Education*, 25 and 26 May 2013.

- Tripney, J. S. & Hombrados, J. G. (2013). *Technical and vocational education and training (TVET). for young people in low- and middleincome countries: a systematic review and meta-analysis*, *Empirical Research in Vocational Education & Training*, 5(3), 1-14.